

En ledande leverantör

Finland kan inte överleva utan tillväxt och förnyelse. I ett seminarium på Hanken dryftades inte bara utsläppsfri energiproduktion utan hela värdekedjan där Finland kan utveckla konkurrenskraftig teknologi.

Mikael Kosk
är redaktör
för Ekonomiska
samfundets tidskrift.

Tillväxt genom grön omställning?, var temat för toppseminariet som Ekonomiska samfundet ordnade tillsammans med Handelsgillet och Svenska handelshögskolan på Hanken den 12 februari. Tre anföranden, två intervjuer och en paneldebatt leddes av **Jens Berg** med stor ambition att få några avgörande framtidsfrågor belysta på tre timmar.

Själva utgångspunkten, om det går att skapa tillväxt genom en omställning som kraftigt reducerar utsläppen av växthusgaser och resursförbrukningen, är omtvistad inom den ekonomiska framtidsdebatten. Är det möjligt att tillväxten kan fortsätta även om väldiga investeringar krävs i utsläppsreducerande teknologi och avgjort effektivare

Mot en fossilfri energiproduktion. Peter Lund, Niklas von Weymarn, Lotta Nymann-Lindegren och Tor Stendahl debatterar på toppseminariet på Hanken i februari. Foto: Cata Portin

av hållbarhet

resursanvändning, i kombination med en cirkulär ekonomi som återanvänder produkter och material?

Eller är det så att inte ens radikal effektivisering och återvinning kan göra det möjligt att upprätthålla den tidigare omfattningen

av produktion av varor och tjänster, med all den energi framställningen kräver?

Man behöver bara tänka på att den så kallade överkonsumtionsdagen, då människornas ekologiska fotavtryck överskrider planetens biokapacitet och förmåga att

producera förnybara naturresurser, i Finland infaller redan i april.

Lotta Nymann-Lindegren, direktör på EK för EU-frågor, har ett svar på frågan i seminariets rubrik: Det finns inte någon grön omställning utan tillväxt. Enligt näringslivets intresseorganisation kan Finland inte klara sig i en fossil miljö och fokus har länge legat på hållbarhet. Det går inte att överleva utan tillväxt och förnyelse, och Finland är en ledande leverantör av hållbara lösningar. Fossilfri el, vätgas som kan omvandlas till elenergi och utvinning av jordartsmetaller som behövs för att tillverka bland annat elbilar och vindkraftverk, är projekt där Finland är i framkant. Alla planerade projekt kommer säkerligen inte att förverkligas, men en anmärkningsvärt hög andel av hundratals planer är redan i gång.

Nymann-Lindegren underströk att EU måste se till att ramarna för marknaden fungerar. I dagens läge finns en konkurrens mellan statsstöd i olika länder och det är en konkurrens där Finland inte kan vara med.

Undervisningsminister Anders Adlercreutz, som inledde seminariet, poängterade att de underliggande faktorerna är helt avgörande. Till dem hör förutsägbarhet och smidiga tillståndsprocesser. Adlercreutz såg utbildning, forskning och stabilitet som Finlands styrkor, och noterade att många centrala frågor fallit på plats under de senaste åren. Han såg omställningen som den största utmaningen och möjligheten för Finland.

Hållbarhet grunden för all aktivitet

Det akademiska perspektivet anfördes av professor och prorektor Gyöngyi Kovács vid Hanken. Kovács betonade att hållbarhet är grunden för all aktivitet i Hanken. Forskningens roll är att skapa evidensbasen för

”Batteritillverkning är en otroligt komplicerad process där det krävs kunskap i 140 steg. Det räcker inte med att kopiera kinesisk teknologi utan det gäller att få hela värdekedjan på plats här i Norden. Den koldioxidfria energin och metallerna som behövs i batteritillverkningen är stora tillgångar.”

beslut som rör grön omställning och tillväxt. Det handlar om att satsa på vetenskapsbaserade mål i processer och affärsutveckling och även försörjningsberedskap. Det förutsätter att forskningens resultat når fram till affärsvärlden.

Ett mål är frikoppling av utsläpp och konsumtion, men hur långt detta är möjligt gavs det inte svar på i denna diskussion heller. Minskade utsläpp behöver inte nödvändigtvis innebära minskad konsumtion, men en knäckfråga är av vilket slag tillväxten är tänkt att vara. Ska den utgå från produkter eller i stor grad bestå av immateriella tjänster, vilka även de förutsätter materiell produktion och tillgång till ansevära mängder energi?

Även marknaden måste utvecklas

Niklas von Weymarn, verkställande direktör på Metsä Spring, och Tor Stendahl, diplomingenjör med insikter i batteritill-

verkning, stod för konkreta erfarenheter av den gröna omställningen.

I von Weymarns bolag siktar man på förädling för att få mera ut ur ett träd, såsom cellulosebaserade fibrer, och på att ta tillvara koldioxid från fabrikena. Enligt von Weymarn handlar saken inte bara om att utveckla teknologi utan i lika hög grad om att utveckla marknaden. Den krassa realiteten är att efterfrågan på biobaserade produkter inte alltid är stor. Det gäller att vara ledande i produktutveckling och även skattesubventioner för investeringar har betydelse.

För Stendahl är utgångspunkten att batterier är nödvändiga för att elektrifiera transportsektorn. Batteritillverkning är en otroligt komplicerad process där det krävs kunskap i 140 steg. Det räcker inte med att kopiera kinesisk teknologi utan det gäller att få hela värdekedjan på plats här i Norden. Den koldioxidfria energin och metallerna som behövs i batteritillverkningen är stora tillgångar.

Mera innovationer behövs

Peter Lund, professor i teknisk fysik vid Aalto-universitetet, såg fram emot att all el är fossilfri på 2030-talet. I Norden står vattenkraften för tillfället för över hälften av elproduktionen. Vindkraft och solkraft byggs ut samtidigt som batterierna hjälper till på dygnsnivå då det är vindstilla eller mulet. På lång sikt är vätgasen den kanske slutgiltiga och renaste formen av energi-produktion, och Lund såg sol-vätepaneler som en väldigt intressant lösning. Vad som behövs för att komma fram till målet är snabbare innovationskedjor.

Lund hade också ett framtidsscenario i vilket den gröna omställningen och digitaliseringen fusioneras. Vad allt detta kräver är omfattande investeringar och Lund

skulle gärna se att Finland får pengar ur det europeiska investeringspaket som **Mario Draghi** lagt fram (se artikel på s.20). Lotta Nymann-Lindgren ackompanjerade med att det behövs en fond som fokuserar på excellens, en fond för strategiska investeringar.

Finland har allt i egna händer

I diskussionen lyftes det fram att Finland har utvecklingen av konkurrenskraftig teknologi i egna händer och bra morötter för utländska investeringar. Det gäller att testa teknologier och skapa nätverk som förverkligar helheten.

Ur konsumentens perspektiv är det naturligtvis inte en enkel sak att välja de biobaserade och dyrare alternativen. De privilegierade kan titta i plänboken medan en stor del av världens befolkning har få andra alternativ än att köpa det billigaste. Målet måste i varje fall vara att alla produkter i butiken är hållbara.

Som en kritisk anmärkning påpekades att Finland slirat från sitt mål att vara klimat-neutralt 2035. Finlands kolsänka har rasat så att utsläppen från skog och mark är större än mängden koldioxid de tar upp. Skogens tillväxt i Finland har modellerats fel och samma sätt att mäta borde införas i alla EU-länder. Det krävs hårda åtgärder för att komma på rätt spår i att minska utsläppen från jord- och skogsbruk och trafik.

Seminariets giv var en överväldigande positiv syn på den gröna omställningen och de möjligheter den medför för Finland. Möjligen finns det en dos av hajp kring det hela. Det är i varje fall svårt att i dag veta hur teknologin och marknaden ser ut om fem eller tio år.

Den grundläggande frågan om hur hållbar den hållbara ekonomin sist och slutligen är svävar likaså kvar i luften.